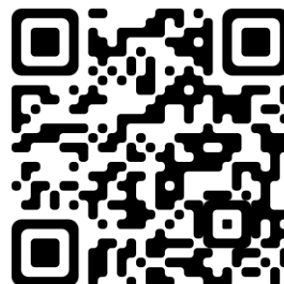

DOI 10.37491/UNZ.87.4
УДК 378.6

Ігор ЛЕВАДНИЙ¹,
Олег БОРОВИК²,
Сергій ХАЛИМОН³,
Андрій СОРОКА⁴

ПРАВОВИЙ АСПЕКТ РЕАЛІЗАЦІЇ ПЕРСПЕКТИВНИХ МОДЕЛЕЙ ОСВІТНЬОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Проведено оцінку ефективності реалізації перспективних моделей освітньої підготовки персоналу Державної прикордонної служби України з погляду правових аспектів. На основі здійсненого аналізу зроблено висновки про те, що перспективні моделі освітньої підготовки персоналу Державної прикордонної служби України не суперечать вимогам законодавчих і відомчих нормативно-правових актів, зокрема: законам України «Про військовий обов'язок і військову службу», «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про внесення змін до деяких законів України щодо військової

¹ директор Департаменту персоналу, Адміністрація Державної прикордонної служби України (м. Київ), Igorlevadny66@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-8583-0489>.

² доктор технічних наук, професор, заступник начальника відділу організації освітньої та наукової діяльності управління професійної підготовки департаменту персоналу, Адміністрація Державної прикордонної служби України (м. Київ), bov_nadpsu@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0003-3691-662X>.

³ доктор юридичних наук, професор, головний науковий співробітник науково-дослідного відділу, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький), halik_chernigov@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0003-2998-7235>.

⁴ кандидат юридичних наук, доцент, начальник навчального відділу, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький), ander.sor@i.ua, <https://orcid.org/0000-0003-1284-545X>.

освіти та науки», Положенню «Про вищі військові навчальні заклади», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України, та стандартам вищої освіти, затвердженим наказами Міністерства освіти і науки України. Обґрунтовано, що реалізація перспективних моделей освітньої підготовки персоналу Державної прикордонної служби України сприятиме професіоналізації фахового виконання завдань складниками сектору безпеки і оборони України. Зроблено застереження стосовно того, що запровадження в систему підготовки офіцера-прикордонника лідерських курсів повинно відбуватися шляхом виваженого формування таких програм лідерських курсів, які враховували б специфіку тих завдань, які покладаються на ДПСУ, а також ймовірні сценарії застосування персоналу ДПСУ в інтересах виконання завдань складників сектору оборони. Показано, що необхідним при формуванні оновлених програм підготовки офіцерів-прикордонників є врахування досвіду, традицій військової школи, національних особливостей становлення і розвитку вітчизняних Збройних сил та інших військових формувань України. Проведена оцінка ефективності реалізації перспективних моделей освітньої підготовки персоналу Державної прикордонної служби України з погляду правових аспектів сприяє прийняттю рішення щодо доцільності реалізації перспективних моделей.

Ключові слова: освітня підготовка персоналу, трансформація військової освіти, концепція, перспективна модель, оцінка ефективності, Державна прикордонна служба України, правовий аспект.

Згідно з преамбулою Конституції України, Україна, піклуючись про зміцнення громадянської злагоди на землі України та підтверджуючи європейську ідентичність українського народу, обрала незворотний європейський та євроатлантичний курс.

Стратегічний курс держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору вимагає від органів державної влади постійного вжиття заходів щодо його реалізації.

Поглиблення співробітництва з Європейським Союзом у питаннях інформаційної безпеки та кібербезпеки, забезпечення стійкості критичної інфраструктури, протидія транснаціональній злочинності, посилення охорони кордонів, мінімізація ризиків у сфері міграції є важливими завданнями, які покладаються і на Державну прикордонну службу України (далі — Держприкордонслужба). Україна повинна бути здатною захистити свої кордони, забезпечити мир на своїй території, а також сприяти його збереженню у європейському регіоні.

Визначений Конституцією України вектор незворотності європейського та євроатлантичного курсу України знайшов відображення в положеннях Хартії стратегічного партнерства США — Україна. Особливої актуальності, зважаючи на досліджувану тематику, мають такі положення Хартії:

п.п. 2, 5 Преамбули, п.п. 1, 3 розд. I, ч.ч. 1, 3 розд. II, п.п. 1, 5, 6, 7 розд. II [1].

Отже, стратегічний курс на інтеграцію в Організації Північноатлантичного договору передбачає формування національної системи переходу сектору безпеки і оборони на стандарти НАТО з метою прискорення набуття Україною повноправного членства в Організації Північноатлантичного договору.

Прискорення вказаних процесів обумовлене, перш за все, окупацією Російською Федерацією частини території України — Автономної Республіки Крим і міста Севастополя, збройною агресією з боку Російської Федерації в Донецькій та Луганській областях, що вимагає перегляду основних принципів застосування як Збройних сил України, так і правоохоронних органів зі спеціальним статусом, яким є ДПСУ.

Незавершення збройного конфлікту вимагає оновлення законодавства та спонукає до пошуку ефективних способів забезпечення безпеки державних кордонів, у тому числі шляхом удосконалення системи підготовки офіцерів-прикордонників.

Саме цим пояснюється увага науковців і керівництва ДПСУ до питання удосконалення відомчої системи освіти. Підтвердженням цього є матеріали праць [2–4].

Необхідність впровадження стандартів НАТО пов'язана також і з тим, що суттєвою проблемою в оборонній сфері є відсутність теоретичних розробок засад спільного застосування різновідомчих сил оборони і засобів під час захисту національних цінностей та інтересів у мирний час, у кризових ситуаціях воєнного характеру та в антитерористичних операціях, а також в умовах воєнного і надзвичайного станів [5, с. 13].

На сьогодні в систему вищої військової освіти введено тактичний, оперативний і стратегічний рівні, як це впроваджено у країнах-членах НАТО [6]. Вказані зміни вимагають переосмислення моделі підготовки офіцерів-прикордонників з максимально можливим урахуванням досвіду країн-членів НАТО. Саме тому в роботі [3] увага науковців була приділена розробці перспективних моделей освітньої підготовки персоналу Держприкордонслужби з урахуванням тенденцій щодо трансформації військової освіти зокрема і соціально-політичних трансформацій у країні загалом.

Однак для прийняття рішення щодо доцільності реалізації запропонованих перспективних моделей вбачається за доцільне здійснити оцінку їхньої ефективності з позиції правових, кадрових, фінансових і професійних аспектів.

Метою статті є оцінка ефективності реалізації перспективних моделей освітньої підготовки персоналу Держприкордонслужби з погляду правових аспектів.

Зважаючи на вищевикладене, для досягнення мети роботи, перш за все, необхідно дати роз'яснення широковживаного терміна «Стандарт НАТО», або «Угода зі стандартизації» (англ. *Standardization Agreement*), який також використовується як аббревіатура (акронім) STANAG. Отже, «Стандарти НАТО» — це міжнародний договір, який регламентує загальні правила, визначає спільний порядок дій, закріплює єдину термінологію і

встановлює умови уніфікації технічних процесів, а також озброєння та військової техніки, іншої матеріальної частини збройних сил Північноатлантичного альянсу та країн-партнерів. Стандарти НАТО об'єднані в складну і взаємопов'язану ієрархію керівних документів Альянсу, що мають утворювати систему систем стандартів [7–8]. Стандарт НАТО покликаний забезпечити взаємодію між різними видами збройних сил, збройними силами різних країн для досягнення взаємосумісності, ухвалюється консенсусом і може бути реалізований повністю або частково, із зауваженнями або без [9].

Головне призначення Стандартів НАТО полягає в тому, що «... збройні сили всіх членів західних демократичних військових альянсів повинні готуватися до війни з урахуванням факторів об'єднаності та багатонаціональності одночасно, при цьому не тільки на оперативному рівні, а й на тактичному» [10, с. 63].

Основним документом, що регламентує Стандарти НАТО у сфері військової освіти, є Директива VI-SCD 075-003 «Освіта, навчання, вправи та оцінювання» [11]. Директива є всеохопним документом, що забезпечує узгоджену та інтегровану систему навчання, яка безпосередньо сприяє підтримці колективного набору національних сил, Командної структури НАТО (NCS) і Структури сил НАТО (NFS), які є взаємосумісними та мають повний спектр спроможності та структури для досягнення Альянсом своїх амбіцій у невизначеному та такому, що швидко розвивається, середовищі безпеки. Відповідно до Директиви освіта поділяється на дві категорії — індивідуальна і колективна.

Так, підготовка в навчальних закладах країн-членів НАТО зосереджена винятково на професійній підготовці, тобто проходженні L-курсів (лідерських курсів). Така підготовка спрямована на набуття офіцерами винятково військово-професійних компетентностей без «прив'язки» до конкретної посади, тобто підготовка «прив'язана» до військових звань (L-1A — базовий, L-1B — тактичний, L-1C — спеціалізований). Після проходження курсу L-2 офіцер набуває компетентностей, які дозволяють йому обіймати посади офіцера органу військового управління на рівні командування компоненти (*Component command*), після проходження курсу L-3 — обіймати керівну посаду органу військового управління на рівні командування компоненти (*Component command*) або офіцера органу військового управління на рівні Об'єднаного міжвидового штабу (*Joint Headquarters*), після проходження курсу L-4 — обіймати керівну посаду органу військового управління на рівні Об'єднаного міжвидового штабу (*Joint Headquarters*) або офіцера органу військового управління на рівні Вищого штабу союзницьких сил (SHAPE) [12, с. 151]. Підготовка офіцерів включає як формальну, так і неформальну освіти.

З метою максимального наближення підготовки офіцерів-прикордонників до стандартів НАТО в Держприкордонслужби розроблено та у роботі [3] наведено моделі освітньої підготовки персоналу Держприкордонслужби.

Запропоновані моделі підготовки офіцерів-прикордонників за стандартами НАТО передбачають поєднання стандартів вищої освіти, що діють

в Україні, і системи підготовки офіцерських кадрів, що використовується у країнах-членах НАТО (Балтійські країни тощо). У моделі об'єднано базову вищу освіту з професійною військовою освітою (у вигляді впровадження L-курсів) у ході освітньої підготовки прикордонників.

Курси лідерства — це поглиблена підготовка, з метою отримання необхідних військово-професійних знань і умінь, кваліфікації офіцера рівня, здатного вирішувати типові професійні завдання, передбачені для відповідних посад у військових формуваннях.

Така модель передбачає отримання знань для набуття професійної військової освіти шляхом проходження курсового навчання за так званими курсами лідерства. Проходження таких курсів планується за рахунок обсягу годин аудиторного навантаження, а також за рахунок годин, які відведені курсантам (слухачам) для самостійної або індивідуальної роботи.

Так, курс L-1A — це базовий курс професійної військової освіти (10 кредитів ЄКТС), який відповідає обсягу та тематиці первинної військової професійної підготовки. Він передбачений за межами конкретної освітньої програми з базової підготовки і передує їй. Курс L-1B — фаховий курс професійної військової освіти (взвод) (15 кредитів ЄКТС). Курс L-1C — фаховий курс професійної військової освіти (рота) (10 кредитів ЄКТС).

Передбачається, що навчальні заняття проводитимуться в межах робочих днів з понеділка по суботу включно (за винятком державних свят України), упродовж всього терміну навчання. Протягом одного навчального дня, як правило, планується не більше 6 навчальних годин для проведення занять під керівництвом викладача.

Другий магістерський рівень вищої освіти охоплює тематику курсу L-2 — командно-штабні курси видів Збройних сил України (10 кредитів ЄКТС), а також L-3 — курси офіцерів об'єднаних штабів оперативного рівня (10 кредитів ЄКТС).

L-4 — курс вищого керівного складу стратегічного рівня (10 кредитів ЄКТС) та L-5 — курс стратегічного управління вищого рівня та державної політики, що проводитимуться під час підготовки за спеціальністю 256 «Національна безпека (за окремими видами діяльності та сферами забезпечення)».

Правове регулювання освітнього процесу в Україні включає низку законодавчих та відомчих нормативно-правових актів. Основні з них, які стосуються військової освіти, такі: закони України «Про військовий обов'язок і військову службу», «Про освіту», «Про вищу освіту», Положення про вищі військові навчальні заклади, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 12 травня 2021 р. № 467, та стандарти вищої освіти, затверджені наказами Міністерства освіти і науки України.

Здійснимо системний аналіз запропонованої моделі підготовки офіцерів-прикордонників з позиції їх дотримання вищезазначених нормативно-правових актів.

Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо військової освіти та науки» від 17 грудня 2021 р. № 1986-IX [13] встановлює тактичний, оперативний та стратегічний рівні військової освіти, а також передбачає започаткування такої спеціалізованої освіти військового

спрямування. Встановлення зазначених рівнів військової освіти цілком зіставляється зі стандартами НАТО.

Закон України «Про освіту» оперує таким поняттям, як «військова освіта». Відповідно до вимог зазначеного Закону військова освіта передбачає засвоєння освітньої програми з військової підготовки з метою набуття комплексу професійних компетентностей, формування та розвитку індивідуальних здібностей особи і поглибленого оволодіння військовою спеціалізацією та здобувається одночасно з середньою, професійною (професійно-технічною), фаховою передвищою чи вищою освітою [14].

Можливість провадження військової освіти вищими військовими навчальними закладами, до яких належить Національна академія, визначено ч. 4. ст. 21 Закону України «Про освіту» та Положенням про вищі військові навчальні заклади [15].

Зокрема, абз. 1 ч. 4. ст. 21 Закону України «Про освіту» визначає, що **військова освіта** передбачає **засвоєння освітньої програми з військової підготовки** з метою набуття комплексу професійних компетентностей, формування та розвитку індивідуальних здібностей особи і поглибленого оволодіння військовою спеціалізацією та здобувається **одночасно** з середньою, професійною (професійно-технічною), фаховою передвищою чи вищою освітою [14].

Відповідно до ч. 1 ст. 25 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» «підготовка громадян України для проходження військової служби на посадах осіб офіцерського складу проводиться у вищих військових навчальних закладах та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти. У них здійснюється навчання курсантів, слухачів, студентів, ад'юнктів і докторантів» [16].

У свою чергу, п. 10 Положення про вищі військові навчальні заклади визначає, що «вищий військовий навчальний заклад здійснює підготовку військових фахівців за відповідними освітніми чи науковими програмами на рівнях вищої та військової освіти (тактичний, оперативний, стратегічний) з присудженням відповідного ступеня вищої освіти в разі успішного виконання здобувачем вищої освіти освітньої чи наукової програми за переліком галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти ..., відповідно до державного замовлення на підготовку військових фахівців» [15].

Національну академію віднесено до вищих військових навчальних закладів на підставі п. 5 Положення: «До вищих військових навчальних закладів належать військові університети, академії, інститути, коледжі, які діють у системі військової освіти Мініборони, СБУ, Держприкордонслужби, Національної гвардії, Служби зовнішньої розвідки».

Освітні програми з військової підготовки розробляються закладами спеціалізованої освіти військового профілю та затверджуються органами державної влади, до сфери управління яких належать відповідні заклади освіти (ч. 4. ст. 21 Закону України «Про освіту»). До структури військової підготовки належить підготовка осіб офіцерського складу, яка здійснюється на основі повної загальної середньої, професійної (професійно-техні-

чної), фахової передвищої чи вищої освіти для здобуття відповідних ступенів вищої освіти та рівнів військової освіти (ч. 4 ст. 21 Закону України «Про освіту») [14].

Проте слід враховувати ключову роль Міністерства оборони України у формуванні військової кадрової політики. Відповідно до ст. 15 Закону України «Про національну безпеку України» «до повноважень Міністерства оборони України належить визначення засад військової кадрової політики у сфері оборони (ст. 15); «Міністр оборони України за посадою входить до складу Ради національної безпеки і оборони України і відповідає за військову кадрову політику» [17].

Зважаючи на це та з метою визначення засад військової кадрової політики і підготовки кадрів для виконання заходів оборонного планування в силах оборони, спільних дій у міжвідомчих органах військового управління за процедурами планування та ухвалення військових рішень стандартів НАТО, відбувається перегляд змісту військової підготовки з урахуванням стандартів НАТО [18].

Таким чином, запропонований концепт реформи військової освіти в Держприкордонслужбі відповідає вимогам зазначених нормативно-правових актів, у тому числі й Закону України «Про освіту».

Закон України «Про вищу освіту» деталізовано розкриває засади вищої освіти в Україні, звертаючи увагу на особливості вищих військових навчальних закладів та надаючи державним органам, до сфери управління яких належать вищі військові навчальні заклади, право своїми актами встановлювати низку особливих вимог.

В Україні затверджено стандарти вищої освіти за такими спеціальностями: 252 «Безпека державного кордону» для першого (бакалаврського) рівня (наказ МОН України від 12 грудня 2018 р. № 1384), 252 «Безпека державного кордону» для другого (магістерського) рівня (наказ МОН України від 04 березня 2020 р. № 379), 262 «Правоохоронна діяльність» для першого (бакалаврського) рівня (наказ МОН України від 30 квітня 2020 р. № 579), 262 «Правоохоронна діяльність» для другого (магістерського) рівня (наказ МОН України від 22 жовтня 2020 р. № 1294), 035 «Філологія» для першого (бакалаврського) рівня (наказ МОН України від 20 червня 2019 р. № 869), 053 «Психологія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (наказ МОН України від 24 квітня 2019 р. № 565), 172 «Телекомунікації та радіотехніка», для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти наказ МОН України від 12 грудня 2018 р. № 1382), 256 «Національна безпека (за окремими видами діяльності та сферами забезпечення)» для другого (магістерського) рівня вищої освіти (наказ МОН України від 23.12.2021 р. № 1423) [20].

Таким чином, станом на сьогодні в Україні затверджені всі стандарти вищої освіти для всіх рівнів освіти, за якими Національна академія здійснює освітню діяльність.

Вимоги до офіцерів тактичного та оперативного рівнів, підготовка яких здійснюється за «цивільними» спеціальностями (правоохоронна діяльність, психологія, філологія тощо), ґрунтуються на положеннях профе-

сійних стандартів Держприкордонслужби. Так, Головою Державної прикордонної служби України затверджено «Професійний стандарт офіцера тактичного рівня Державної прикордонної служби України» [21]. Професійний стандарт є відомчим документом, яким уніфікуються вимоги до базових складових професії офіцера тактичного рівня Держприкордонслужби всіх видів діяльності, незалежно від отримуваної спеціальності та посади, на яку його буде призначено після завершення навчання.

Аналогічні професійні стандарти затверджено і для оперативного та стратегічного рівнів. Професійний стандарт офіцера оперативного рівня Держприкордонслужби визначає сукупність вимог до компетентностей та кваліфікації військового фахівця, що формується в ході освітньої діяльності вищого військового навчального закладу. У професійному стандарті уніфіковано вимоги до базових складових професії офіцера оперативного рівня Держприкордонслужби, незалежно від отримуваної спеціальності та посади, на яку його буде призначено після завершення навчання. У професійному стандарті офіцера оперативного рівня Держприкордонслужби визначено компетентності, які становлять динамічну комбінацію знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадських якостей, морально-етичних цінностей, що характеризують його здатність успішно здійснювати професійну діяльність у частинах Держприкордонслужби, а також подальшу навчальну діяльність, і є інтегральним показником якості його підготовки.

Очевидно, що прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо військової освіти та науки» від 17 грудня 2021 р. № 1986–ІХ [11] обумовлює необхідність перегляду змісту та перезатвердження зазначених професійних стандартів.

Більш детальна оцінка відповідності запропонованих моделей підготовки офіцерів-прикордонників стандартам вищої освіти можлива лише на основі аналізу освітньої програми, яка буде розроблена після затвердження Концепції трансформації освітньої підготовки персоналу Держприкордонслужби.

Водночас слід наголосити, що запровадження L-курсів як складової професійної військової освіти відповідатиме одному із засадничих принципів діяльності закладів вищої освіти — автономії. Вона передбачає самостійність, незалежність і відповідальність закладу вищої освіти у прийнятті рішень стосовно розвитку академічних свобод, *організації освітнього процесу*, наукових досліджень, внутрішнього управління, економічної та іншої діяльності, самостійного добору і розстановки кадрів у межах, встановлених Законом.

Таким чином, запровадження лідерських курсів у Національній академії цілком відповідатиме вказаним нормативно-правовим актам і забезпечуватиме підґрунтя для поступового переведення підготовки офіцерських кадрів Держприкордонслужби за Стандартами НАТО, а також академічній автономії навчального закладу.

Крім цього, необхідно також звернути увагу на відповідність запропонованих моделей підготовки офіцерських кадрів у Національній академії вимогам Положення про акредитацію освітніх програм [22], за якими

здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти з метою визначення перспектив майбутніх акредитацій.

Не можна залишити поза увагою і той факт, що Державна прикордонна служба України відповідно до чинного законодавства є **правоохоронним органом спеціального призначення** (ст. 6 Закону України «Про Державну прикордонну службу України») [23]. На Держприкордонслужбі покладаються завдання щодо забезпечення недоторканності державного кордону та охорони суверенних прав України в її прилеглий зоні та виключній (морській) економічній зоні.

Системний аналіз функцій Держприкордонслужби свідчить про їх загалом правоохоронне спрямування, хоча у Законі України «Про Державну прикордонну службу України» [23] закріплено і низку обов'язків Держприкордонслужби як складової сил оборони держави (п.п. 3–5 ч. 1 ст. 19 цього Закону).

Зазначене вказує на необхідність усвідомлення глибини інтеграції стандартів НАТО в діяльність Держприкордонслужби. Тобто запровадження в систему підготовки офіцера-прикордонника лідерських курсів повинно відбуватися не шляхом повного копіювання програм підготовки офіцерів Збройних сил України, а шляхом виваженої підготовки таких програм лідерських курсів, які б максимально відповідали програмам підготовки у Збройних силах України, але при цьому враховували б і специфіку тих завдань, які покладаються на Держприкордонслужбу, а також ймовірні сценарії застосування персоналу Держприкордонслужби в інтересах виконання завдань складників сектору оборони.

Крім цього, актуальним завданням є необхідність врахування в оновлених програмах підготовки офіцерів-прикордонників досвіду, традицій військової школи, національних особливостей становлення і розвитку вітчизняних Збройних сил та інших військових формувань України, що цілком перекликається з висновками, які зроблені у роботі [10].

Також актуальним завданням для Держприкордонслужби буде забезпечення професіоналізації виконання завдань військового характеру сумісно з підрозділами Збройних сил України, можливо, спеціальними підрозділами Держприкордонслужби. А це, у свою чергу, визначатиме необхідність перегляду програм підготовки різних категорій персоналу Держприкордонслужби.

Таким чином, за результатами проведеного дослідження можна зробити такі висновки:

— запропоновані перспективні моделі освітньої підготовки персоналу Держприкордонслужби не суперечать вимогам законодавчих і відомчих нормативно-правових актів, зокрема законам України «Про військовий обов'язок і військову службу», «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про внесення змін до деяких законів України щодо військової освіти та науки», Положенню «Про вищі військові навчальні заклади», затверджене Постановою Кабінету Міністрів від 12 травня 2021 р. № 467, та стандартам вищої освіти, затвердженим наказами Міністерства освіти і науки України;

— реалізація перспективних моделей освітньої підготовки персоналу Держприкордонслужби сприятиме професіоналізації фахового виконання завдань складовими сектору безпеки і оборони України;

— запровадження в систему підготовки офіцера-прикордонника лідерських курсів повинно відбуватися шляхом виваженого формування таких програм лідерських курсів, які враховували б специфіку тих завдань, які покладаються на Держприкордонслужбу, а також ймовірні сценарії застосування персоналу Держприкордонслужби в інтересах виконання завдань складових сектору оборони;

— необхідним при формуванні оновлених програм підготовки офіцерів-прикордонників є врахування досвіду, традицій військової школи, національних особливостей становлення і розвитку вітчизняних Збройних сил та інших військових формувань України;

— актуальним завданням для Держприкордонслужби є перегляд ролі і місця окремих підрозділів, а також опрацювання оновлених програм підготовки різних категорій персоналу Держприкордонслужби.

Загалом, проведена оцінка ефективності реалізації перспективних моделей освітньої підготовки персоналу Держприкордонслужби з погляду правових аспектів сприяє прийняттю рішення щодо доцільності реалізації запропонованих моделей.

Напрямом подальших досліджень вбачається опрацювання програм підготовки офіцерів-прикордонників, які відповідали б наведеним вище положенням.

Список використаних джерел

1. Харгія стратегічного партнерства США — Україна від 10.11.2021 р. *Посольство США в Україні*. URL: <https://bit.ly/3uLTzWt>.
2. Левадний І. А., Фігура О. В., Боровик О. В. Стан та актуальні проблеми освітньої підготовки персоналу Державної прикордонної служби України в контексті трансформації військової освіти. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки*. 2022. Том 28 № 1: Част. 1. С. 105–127. <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v28i1.959>.
3. Сердюк С. І., Луцький О. Л., Боровик О. В. Шляхи та способи розв'язання актуальних проблем освітньої підготовки персоналу Державної прикордонної служби України в контексті трансформації військової освіти. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки*. 2022. Том 28 № 1: Част. 1. С. 194–221. <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v28i1.964>.
4. Васильчук І. І., Коваль Б. М., Боровик О. В. Нормативно-правові і технологічні засади вдосконалення освітньої підготовки персоналу Державної прикордонної служби України в контексті трансформації військової освіти. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки*. 2022. Том 28 № 1: Част. 1. С. 5–19. <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v28i1.952>.
5. Дослідження проблем правового регулювання застосування Збройних сил України, інших військових формувань, правоохоронних органів у збройних конфліктах, їх залучення до антитерористичних та інших

- операцій в мирний час, з урахуванням стандартів НАТО і досвіду провідних країн світу: науково-дослідна робота / Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського. Київ, 2018. 98 с.
6. Про внесення змін до деяких законів України щодо військової освіти та науки. Закон України від 17.12.2021 р. № 1986–ІХ. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://bit.ly/3P6D9jB>.
 7. Слюсар В. І., Гамалій Н. В. Система систем стандартів. *Основні напрями формування ВТП держави та шляхи її реалізації*: тези доп. 1-ї науково-практичної конференції. Київ: ЦНДІ ОВТ ЗСУ, 2014. С. 65–67.
 8. Слюсар В. І. Щодо стратегії формування системи систем стандартів НАТО. Проблеми координації військово-технічної та оборонно-промислової політики в Україні. Перспективи розвитку озброєння та військової техніки: зб. матер. V Міжн. наук.-практ. конф. (м. Київ, 11–12 жовтня 2017 р.). Київ, 2017. С. 84–86.
 9. Слюсар В. І. Концепція межвидових стандартів НАТО. *Новітні технології — для захисту повітряного простору*: Тези доповідей 14-ї наук. конф. (м. Харків, 11–12 квітня 2018 р.). Харків: ХНУПС, 2018. С. 46–47.
 10. Удосконалення національної системи військової освіти відповідно до стандартів підготовки фахівців у навчальних закладах країн-членів НАТО: науково-дослідна робота / Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського. Київ, 2017. 668 с.
 11. Collective training and exercise directive. BI-SC Directive (CT&ED) 075-003.02.10.2013. *NATO Milmed COE*. URL: <https://bit.ly/3z1v36a>.
 12. Бестюк А. І. Механізми державного управління вищою військовою освітою в Україні. Дис. ... канд. наук з держ. упр., 25.00.02. Харків, 2021. 259 арк.
 13. Про внесення змін до деяких законів України щодо військової освіти та науки. Закон України від 17.12.2021 р. № 1986–ІХ. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://bit.ly/3P6D9jB>.
 14. Про освіту. Закон України від 05.09.2017 р. № 2145–VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://bit.ly/3kkN0Tk>.
 15. Положення про вищі військові навчальні заклади. Постанова Кабінету Міністрів України від 12.05.2021 р. № 467. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://bit.ly/3Pn96nt>.
 16. Про військовий обов'язок і військову службу. Закон України від 25.03.1992 р. № 2232–XII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://bit.ly/3IxIpKG>.
 17. Про національну безпеку України. Закон України від 21.06.2018 р. № 2469–VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <http://bit.ly/2TOeXbC>.
 18. Про внесення змін до деяких законів України щодо військової освіти та науки. Висновок Комітету з питань науки, освіти та інновацій від 14.07.2021 р. щодо проекту Закону від 09.06.2021 р. № 5641. *Верховна Рада України*. URL: <https://bit.ly/3O8kqmu>.
 19. Про вищу освіту. Закон України від 01.07.2014 р. № 1556–VII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://bit.ly/3qHfsBE>.
 20. Затверджені стандарти вищої освіти. *Міністерство освіти і науки України*. URL: <https://bit.ly/3uJ8ktf>.

21. Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти. Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 р. № 977. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://bit.ly/3IxRtPC>.
22. Професійний стандарт офіцера тактичного рівня Державної прикордонної служби України. *Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького*. URL: <https://bit.ly/3RuhnYC>.
23. Про Державну прикордонну службу України. Закон України від 03.04.2003 р. № 661–IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 27. Ст. 208.

Надійшла до редакції 28.04.2022
Рекомендовано до друку 20.06.2022

Igor LEVADNY,
Oleh BOROVYK

Administration of the State Border Guard Service of Ukraine

Sergey KHALIMON,
Andriy SOROKA

National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine named after Bohdan Khmelnytskyi

Legal Aspect of Implementation of Perspective Models of Educational Training of the Personnel of the State Border Guard Service of Ukraine

The article evaluates the effectiveness of the implementation of promising models of educational training of personnel of the State Border Guard Service of Ukraine (SBGS) in terms of legal aspects. Based on the analysis, it is concluded that promising models of educational training of the State Border Guard Service of Ukraine do not contradict the requirements of legislative and departmental regulations, in particular, the Laws of Ukraine «On Military Duty and Military Service», «On Education», «On Higher Education», «On Amendments to Certain Laws of Ukraine on Military Education and Science», Regulation on Higher Military Educational Institutions, approved by the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, and Standards of Higher Education approved by orders of the Ministry of Education and Science of Ukraine. It is substantiated that the implementation of promising models of educational training of the staff of the State Border Guard Service of Ukraine will contribute to the professionalization of professional performance of tasks as components of the security and defense sector of Ukraine. It is warned that the introduction of leadership courses in the training of border guard officers should take place through the balanced development of such leadership courses that would take into account the specifics of the tasks assigned to the SBGS, as well as probable scenarios for the use of SBGS personnel in the interests of the performance of the tasks of the components of the defense sector. It is shown that it is necessary to take into account the experience, traditions of the military school, national peculiarities of the formation and development of the national Armed Forces and other military formations of Ukraine in the formation of updated training programs for border officers. The assessment of the effectiveness of the implementation of promising models of educational training of the staff of the State Border Guard Service of Ukraine in terms of legal aspects contributes to the decision on the feasibility of implementing perspective models.

Keywords: *educational training of personnel, transformation of military education, concept, perspective model, evaluation of efficiency, State Border Guard Service of Ukraine, legal aspect.*